

ประเมินผลการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ: กรณีศึกษาการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์จังหวัดพัทลุง

เพ็ญ สุขมาก*
โสเมสิริ เดชารัตน์**
สุพานดี มณีโลกย์**
จารุรัตน์ ปัญญา***
นิภาพร บุตรสิงห์****
กรรณิกา เรืองเดช ชาวสวนศรีเจริญ*****
บุญเรือง ขาวนวล**s

(Received : September 19, 2024; Revised : December 16, 2024; Accepted : December 27, 2024)

บทคัดย่อ

การประเมินผลการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์จังหวัดพัทลุง เป็นการวิจัยและประเมินผล มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์การพัฒนาข้าวอินทรีย์ของจังหวัดพัทลุง ศึกษาและประเมินผลการนำนโยบายการพัฒนาข้าวอินทรีย์ของจังหวัดพัทลุงไปสู่การปฏิบัติ และประเมินประสิทธิผลยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์ของจังหวัดพัทลุง โดยเป็นการประเมินผลระยะดำเนินการประชากรในการวิจัยในครั้งนี้ดำเนินการวิจัยในกลุ่มแกนนำในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ข้าวอินทรีย์จังหวัดพัทลุง ทั้งภาคราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกลุ่มผู้ผลิตข้าวอินทรีย์ เก็บข้อมูลโดยการสังเกต สทนากลุ่ม สัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง สัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมานได้แก่ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบสเปียร์แมน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบพอยท์ไบซีเรียล ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า การขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ข้าวอินทรีย์จังหวัดพัทลุง เกิดการประกาศและขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์เกษตรอินทรีย์ กระแสการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวิถีชุมชน กระแสการตื่นตัวและสนใจด้านสุขภาพ ซึ่งเป็นผลทำให้เกิดความต้องการของผู้บริโภคเพิ่มมากขึ้น มีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการขับเคลื่อน และติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินการผ่านการประชุมของหัวหน้าส่วนราชการของจังหวัด มีการประสานการทำงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการขับเคลื่อน เกิดกระบวนการพัฒนาของกลุ่มเกษตรกรในเชิงคุณภาพและมาตรฐานมากขึ้น ส่วนกลุ่มวิสาหกิจเกษตรกรเกิดความสนใจและตื่นตัวมากขึ้น เกิดกระแสเกษตรอินทรีย์ เกษตรจิตสำนึก เกษตรบุญ ทั้งนี้กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตข้าวเกิดการขยายตัวและสนใจทำเกษตรอินทรีย์ ข้าวอินทรีย์มากขึ้น เกษตรกรเห็นผลด้านสุขภาพและสุขภาวะมากขึ้น การมีส่วนร่วมในการพัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r_{sm} = 0.523, p < 0.05$) การสนับสนุนของหน่วยงานในการขับเคลื่อนการพัฒนาข้าวอินทรีย์ไปสู่การปฏิบัติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r_{sm} = 0.491, p < 0.05$) และการนำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์ไปสู่การปฏิบัติ ($r_{sm} = 0.496, p < 0.05$) และการรับรู้ยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ($r_{sm} = 0.771, p < 0.05$) มีข้อเสนอให้ดำเนินงานขับเคลื่อนพัฒนาเกษตรอินทรีย์แบบบูรณาการเชิงพื้นที่ทั้งในด้านการผลิต การจัดการผลผลิต การแปรรูป การตลาด และการบริโภค และควรมีนโยบายในการสร้างตราสัญลักษณ์เกษตรอินทรีย์ปลอดภัยจังหวัดพัทลุง

คำสำคัญ: นโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ, การประเมินผล, ยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์

*อาจารย์ประจำสถาบันนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ **อาจารย์ประจำคณะวิทยาการสุขภาพและการกีฬา มหาวิทยาลัยทักษิณ

***อาจารย์ประจำคณะอุตสาหกรรมเกษตรและชีวภาพ มหาวิทยาลัยทักษิณ

****อาจารย์ประจำโรงเรียนพยาบาลรามาธิบดี คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล

***** อาจารย์ประจำวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดตรัง

**s ผู้รับผิดชอบบทความ E-mail Boonruang@tsu.ac.th

Healthy Public Policy Implementation Evaluation: A Case Study of Mobilizing the Organic Rice Development Strategy in Phatthalung Province

Phen Sukmag*
Jarurat Panyo**
Supandee Maneelok**
Somsiri Decharat***
Nipaporn Butsing****
Kannika Ruangdej Chaosuansreecharoen*****
Boonruang Khaonuan**\$

(Received : September 19, 2024; Revised : December 16, 2024; Accepted : December 27, 2024)

Abstract

Evaluation of the mobilizing of the organic rice development strategy in Phatthalung province was a research and evaluation. It was an evaluation of the implementation phase. The population in this research conducted research in the leading group for mobilized the organic rice strategy in Phatthalung province. The selection criteria are those who participate in mobilized the organic rice strategy. This study aimed to evaluate the implementation of the organic rice development policy, and evaluate the effectiveness of the organic rice development strategy of Phatthalung Province. The population in this research conducted research in the leading group in Mobilized the organic rice strategy in Phatthalung Province. Collected data by observation, group discussions, semi-structured interviews, in-depth interviews, and questionnaires. The data were analyzed quantitatively with descriptive statistics and inferential statistics such as Spearman's correlation coefficient, and point biserial correlation coefficient. The qualitative data used content analysis.

As the results, shown that the mobilized of the strategic plan of organic rice in Phatthalung province The Organic Agriculture Strategic Plan was announced and driven. Ecotourism and community lifestyle were the trend of alertness and interested in health has resulted in an increase in consumer demand. A committee was appointed to drive and the progress of the implementation was monitored through a meeting of the heads of government departments of the province. There was coordination between the agencies responsible for driving. There was a more qualitative and standardized development process of farmer groups. Farmer enterprises were more interested and alert. There was a trend of organic farming, conscious agriculture, and merit agriculture, and the group of rice farmers has expanded and was interested in organic farming. More organic rice. Farmers see more health and well-being benefits. The level of participation in the development of the organic rice development strategy was statistically significant. ($r_{s\text{m}} = 0.523$, $p < 0.05$). The number of support agencies in driving the development of organic rice into practice is statistically significant. ($r_{s\text{m}} = 0.491$, $p < 0.05$), and implementation of the organic rice development strategic plan ($r_{s\text{m}} = 0.496$, $p < 0.05$), and the implementation

of the Organic Rice Development Strategic Plan ($rsm = 0.496$, $p < 0.05$), and the recognition of the organic rice development strategy were statistically significant ($rsm = 0.771$, $p < 0.05$). The proposal to drive the development of organic agriculture in a spatially integrated manner in terms of production, yield management, processing, marketing, and consumption, and there should be a policy to create a safe organic agriculture logo in Phatthalung Province.

Keywords: Healthy Public Policy, Evaluation, Organic Rice Development Strategy

* Instructor, Public Policy Institute, Prince of Songkla University

** Instructor, Faculty of Health and Sports Sciences, Thaksin University

*** Instructor, Faculty of Agricultural and Biological Industry, Thaksin University

**** Instructor, Ramathibodi Nursing School Faculty of Medicine Ramathibodi Hospital Mahidol University.

***** Instructor, Sirindhorn College of Public Health, Trang Province

***** Instructor, Sirindhorn College of Public Health, Trang Province

**^s Corresponding author: Boonruang@tsu.ac.th

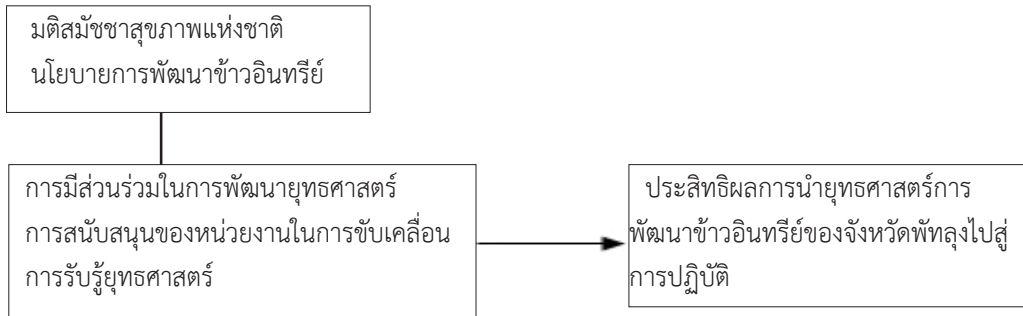
บทนำ

ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) เป็นยุทธศาสตร์พัฒนาประเทศไทยให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลความมั่นคง ด้านพลังงานและอาหาร รักษาไว้ซึ่งความหลากหลายเชิงนิเวศ มีเป้าหมายการพัฒนาประเทศ คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน”⁽¹⁾ โดยยกระดับศักยภาพ ของประเทศ ในหลากหลายมิติ พัฒนาคมนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ สร้างโอกาสและ ความเสมอภาคทางสังคม สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีภาครัฐของประชาชน เพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม⁽¹⁻³⁾ และได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน โดยพัฒนาการเกษตรสร้างมูลค่า ให้ประเทศไทยเป็นหนึ่งในผู้เล่นสำคัญด้านการผลิตและการค้าสินค้าเกษตรในเวทีโลก ด้วยพื้นฐานทางพืชเกษตรเขตร้อน และมีข้อได้เปรียบด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่สามารถพัฒนาต่อยอดโครงสร้าง ธุรกิจการเกษตรด้วยการสร้างมูลค่าเพิ่ม เน้นเกษตรคุณภาพสูงและขับเคลื่อนการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม ที่ให้ความสำคัญกับการเพิ่มผลิตภาพการผลิตทั้งเชิงปริมาณและมูลค่าและความหลากหลายของสินค้าเกษตร เพื่อรักษา ฐานรายได้เดิมและสร้างฐานอนาคตใหม่ที่สร้างรายได้สูง ทั้งเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น เกษตรปลอดภัย เกษตรชีวภาพ เกษตรแปรรูป และเกษตรอัจฉริยะ เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้สูงขึ้น พัฒนาเกษตรปลอดภัย สร้างความตระหนักแก่ผู้ผลิตและ ผู้บริโภคทั่วโลก ในเรื่องความสำคัญของมาตรฐานระบบการจัดการความปลอดภัยของอาหาร ใจและวางกรอบให้เกษตรกร และผู้ผลิตทำการผลิตสินค้าที่สอดคล้องกับมาตรฐาน และเข้าสู่ระบบมาตรฐานการจัดการคุณภาพทางการเกษตรที่ได้รับ การรับรองจากสถาบันที่มีความน่าเชื่อถือ พร้อมทั้งให้ความรู้เกษตรกรด้านกระบวนการผลิตตามมาตรฐานสากลเพื่อมุ่งสู่ การเลิกใช้สารเคมีในภาคเกษตร การเพิ่มพื้นที่และปริมาณการผลิตเกษตรอินทรีย์ในระยะต่อไป โดยส่งเสริมการถ่ายทอด องค์ความรู้แก่เกษตรกรในการทำเกษตรปลอดภัย และเปลี่ยนผ่านไปสู่การทำเกษตรอินทรีย์ ตลอดจนสนับสนุนกลไก ทางการตลาดแก่เกษตรกรที่ต้องการทำการเกษตรอินทรีย์ การพัฒนาระบบการตรวจรับรองคุณภาพและมาตรฐานสินค้า เกษตรอินทรีย์ของไทย รวมถึงระบบตรวจสอบย้อนกลับ สำหรับการตรวจสอบที่มาของสินค้าในทุกขั้นตอนให้เป็นไปตาม มาตรฐานอันเป็นที่ยอมรับของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ⁽⁴⁻⁶⁾

สมัชชาสุขภาพ เป็นนวัตกรรมทางสังคมที่เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ได้รับการ ออกแบบให้เป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการของนโยบายสาธารณะ เพื่อสุขภาพ ซึ่งมีเป้าหมายและทิศทางที่จะนำไปสู่การมีสุขภาพของชนและสังคม⁽⁷⁾ มติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ได้เห็นชอบ ในการผลิตเกษตรปลอดภัย เกษตรและอาหารในยุควิกฤต ทั้งนี้ การผลิตเกษตรอินทรีย์ เกษตรปลอดภัย เกษตรชีวภาพ เพื่อส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม โดยเน้นการบูรณาการของทุกภาคส่วน⁽⁸⁻¹⁰⁾ เพื่อส่งเสริมการ บริโภคอาหารที่ปลอดภัย และเกิดสุขภาพแก่เกษตรกร สำหรับจังหวัดพัทลุง เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่การทำนาลำดับต้นๆ ของภาคใต้ อีกทั้งยังมีชื่อเสียงของพันธุ์ข้าวสังข์หยด ซึ่งเป็นข้าวที่ได้รับการจดทะเบียนเป็นสินค้าบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indication: GI) ซึ่งได้ประกาศและดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์จังหวัดพัทลุง พ.ศ. 2561-2566 เพื่อขับเคลื่อนตามยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติในการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ไปสู่การปฏิบัติ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นให้เกิดผลเป็นรูปธรรมโดยบูรณาการกับทุกภาคส่วน⁽⁹⁾ และเป็นการขับเคลื่อนการดำเนินตามมติสมัชชา สุขภาพแห่งชาติ การวิจัยประเมินผลครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อประเมินผลยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์จังหวัดพัทลุง ติดตามการผลักดันและขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติ และให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การ พัฒนาข้าวอินทรีย์ของจังหวัดพัทลุง

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยประเมินผลครั้งนี้ ทีมผู้วิจัยได้กรอบการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ เป็นแนวในการดำเนินการ ร่วมกับการประเมินนโยบายและยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์การพัฒนาข้าวอินทรีย์ของจังหวัดพัทลุง
2. เพื่อศึกษาและประเมินผลการนำนโยบายการพัฒนาข้าวอินทรีย์ของจังหวัดพัทลุงไปสู่การปฏิบัติ
3. เพื่อประเมินประสิทธิผลยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์ของจังหวัดพัทลุง

สมมติฐานการวิจัย

1. ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์จังหวัดพัทลุง
2. การสนับสนุนของหน่วยงานในการขับเคลื่อนการพัฒนาข้าวอินทรีย์ไปสู่การปฏิบัติมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์จังหวัดพัทลุง
3. การรับรู้ยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์มีความสัมพันธ์กับการนำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์ไปสู่การปฏิบัติ

วิธีการดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย การวิจัยประเมินผลการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์จังหวัดพัทลุง เป็นการวิจัยประเมินผล (Evaluation Research) โดยเป็นการประเมินระยะดำเนินการ (Process evaluation/ On-going Evaluation) เก็บข้อมูลตั้งแต่มีนาคม 2562 - มกราคม 2563

ประชากร คือ ประชากรในการวิจัยในครั้งนี้ดำเนินการวิจัยในกลุ่มแกนนำในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ข้าวอินทรีย์จังหวัดพัทลุง ทั้งภาคราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกลุ่มผู้ผลิตข้าวอินทรีย์ จำนวน 65 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ เป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ข้าวอินทรีย์ตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป และเป็นผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งหรือให้รับผิดชอบในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ข้าวอินทรีย์ จำนวน 17 คน ใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ทั้งการประเมินตนเอง (Self-assessment) ในการดำเนินการ และแบบสอบถามการนำไปสู่การปฏิบัติ (Policy Implementation) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การสัมภาษณ์ (Interview) ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) กับแกนนำของกลุ่มและชุมชน ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ตลอดจนการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ตามโอกาสและสถานการณ์

การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ การทดสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และการทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) แบบสอบถามการรับรู้ยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์จังหวัดพัทลุง และแบบสอบถามการนำยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์จังหวัดพัทลุงไปสู่การปฏิบัติ ที่สร้างขึ้นเพื่อใช้สำรวจในการศึกษานี้เป็นการสร้างเครื่องมือในระดับเบื้องต้น โดยโครงสร้างของข้อคำถามได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมวิจัยและเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาที่เกี่ยวข้อง การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ได้ค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) เท่ากับ 1.0 โดยมีข้อเสนอแนะในเรื่องภาษาที่ใช้ในบางข้อซึ่งผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ และทดสอบความเที่ยงของแบบสอบถามด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ของแบบสอบถามการรับรู้ยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์จังหวัดพัทลุง และแบบสอบถามการนำยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์จังหวัดพัทลุงไปสู่การปฏิบัติ ได้เท่ากับ 0.945 และ 0.923 ตามลำดับ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การทดสอบสามเส้า (Triangulation) เพื่อเป็นการเปรียบเทียบข้อค้นพบ (Findings) ของปรากฏการณ์ที่ทำการศึกษา (Phenomenon) จากแหล่งและมุมมองที่แตกต่างกัน

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยในครั้งนี้ หลังจากที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยกระบวนการและเทคนิคต่าง ๆ แล้ว นำข้อมูลมาวิเคราะห์ แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ส่วน คือ

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) ที่ได้จากการเก็บแบบตรวจสอบรายการ (Check list) แบบสัมภาษณ์ และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบสเปียร์แมน (Spearman's Correlation) และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบพอยท์ไบเซรียล (Point-biserial Correlation) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) ที่ได้จากการสังเกต สนทนา สัมภาษณ์ หรือกระบวนการสนทนากลุ่ม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการขอจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดตรัง เพื่อดำเนินการวิจัย ทั้งนี้คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดตรัง ได้พิจารณาอนุมัติตามโครงการเลขที่ 0074/2561 วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2561

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า จังหวัดพัทลุง มีพื้นที่การปลูกข้าวและจำนวนผลผลิตต่อไร่ลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยเฉพาะการปรับเปลี่ยนพื้นที่นาข้าวเป็นสวนยางพารา และสวนปาล์มน้ำมัน ทั้งนี้ ตั้งแต่หน่วยงานจากภาครัฐได้เริ่มมีโครงการส่งเสริมการผลิตในระบบเกษตรอินทรีย์ (Organic agricultural system) ส่งผลให้เกิดกลุ่มทำนา

อินทรีย์จำนวน 26 กลุ่ม โดยมีพื้นที่นาอินทรีย์ในทั้งหมดประมาณ 5,973 ไร่ (คิดเป็นร้อยละ 4.37 ของพื้นที่นาทั้งหมด) และมีพื้นที่นาประมาณ 4,000 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 2.92 ของพื้นที่นาทั้งจังหวัด ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานอินทรีย์ (มาตรฐาน Organic Thailand จำนวน 2,600 กว่าไร่ และมาตรฐาน IFOAM จำนวน 1,400 ไร่

ผลการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ข้าวอินทรีย์จังหวัดพัทลุง ก่อให้เกิดกระแสในการดำเนินการผลิตข้าวอินทรีย์ ทั้งนี้โอกาสสำคัญที่ทำให้แผนยุทธศาสตร์ข้าวอินทรีย์จังหวัดพัทลุงเกิดการขับเคลื่อน คือ การประกาศและขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์เกษตรอินทรีย์ โครงการส่งเสริมการผลิตเกษตรข้าวอินทรีย์ 1 ล้านไร่ กระแสการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวิถีชุมชน วิถีธรรมชาติของจังหวัดพัทลุง กระแสการตื่นตัวและสนใจด้านสุขภาพ ซึ่งเป็นผลเกิดความต้องการของผู้บริโภคเพิ่มมากขึ้น ผลการขับเคลื่อนที่ผ่านมาทำให้เกิดการแต่งตั้งคณะกรรมการในการขับเคลื่อน และมีการติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินการ ผ่านการประชุมของหัวหน้าส่วนราชการของจังหวัดพัทลุง เกิดการบูรณาการงบประมาณตามยุทธศาสตร์จังหวัดในการขับเคลื่อนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เกิดการประสานการทำงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการขับเคลื่อน ทั้งกระบวนการ ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ เกิดกระบวนการพัฒนาของกลุ่มเกษตรกรในเชิงคุณภาพและมาตรฐานมากขึ้น เกิดการขับเคลื่อนสถาบันด้านวิชาการมีการขับเคลื่อน ส่วนกลุ่มวิสาหกิจเกษตรกรเกิดความสนใจและตื่นตัวมากขึ้น เกิดกระแสเกษตรอินทรีย์ เกษตรจิตสำนึก เกษตรบุญ ทั้งนี้กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตข้าวเกิดการขยายตัวและสนใจทำเกษตรอินทรีย์ ข้าวอินทรีย์มาากมากขึ้น เกษตรกรเห็นผลด้านสุขภาพและสุขภาพะมากขึ้น

จากเวทีสรุปบทเรียนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ข้าวอินทรีย์จังหวัดพัทลุง มีความกังวลในการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ให้เกิดผลในเชิงปฏิบัติและไปสู่ความต่อเนื่องได้ คือ คณะทำงานในการขับเคลื่อนและความต่อเนื่องการขับเคลื่อน กระบวนการในการสื่อสารสาธารณะและการรับรู้ทั้งในกลุ่มเกษตรกรเอง และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง การรับรู้ กระบวนการเชิงคุณภาพ/ปลอดภัย ปริมาณข้าวอินทรีย์มากกว่าความเป็นจริง การปั่นราคาข้าว ส่งผลให้เกิดปรากฏการณ์ “ตกเขียว” ข้าว จะต้องมึระบบการประกันราคา การขยายเวลาการนำเข้าและใช้สารเคมีเพื่อการเกษตร และการปนเปื้อนสารเคมีจากแหล่งอื่นหรือแหล่งใกล้เคียง ส่วนข้อจำกัดในการขับเคลื่อน คือ การรวมกลุ่มของเกษตรกรที่เข้มแข็ง การรับรองคุณภาพ ความเข้าใจขององค์กร/สาธารณะเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ GI การไม่มีเครื่องหมายรับรองคุณภาพ/ปลอดภัยที่ดำเนินการทั้งระบบ ทั้งนี้มีข้อเสนอแนะเพื่อการขับเคลื่อนคือ การจัดการฐานข้อมูลที่เป็นระบบและเป็นปัจจุบันทั้งปริมาณการผลิตข้าว ส่งเสริมและพัฒนา กลุ่มเกษตรกร หรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเกษตรอินทรีย์ที่เข้มแข็ง ควรมีเวทีในการประชุม/ลปรร.เพื่อการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง เพื่อการติดตามและประเมินผล และสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน พัฒนาการประชาสัมพันธ์ และสื่อสารหรือชี้แนะสินค้าอย่างเป็นระบบ ควรส่งเสริมและสร้างกระแสการผลิตเพื่อการบริโภคในจังหวัดมากกว่าการผลิตเพื่อการค้าหรือการขายเป็นหลัก สำหรับการรับรองคุณภาพควรมีการแสดงใบรับรองที่สังคมรับรู้ในวงกว้าง และทุกภาคส่วนต้องมีส่วนร่วมที่แท้จริงทั้งการวางแผน ตัดสินใจ ดำเนินการ ติดตามประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์

จากการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม ซึ่งส่งไปยังหน่วยงาน และกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตข้าวอินทรีย์จังหวัดพัทลุง มีผู้ส่งแบบสอบถามกลับจำนวน 17 คน ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่าง เป็นเพศชายร้อยละ 52.90 เพศหญิง ร้อยละ 47.10 ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอายุมากกว่า 50 ปี ร้อยละ 58.80 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 52.90 ระดับปริญญาโท ร้อยละ 35.3 และอื่นๆร้อยละ 11.80 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในตำแหน่งหัวหน้างาน ร้อยละ 47 ผู้รับผิดชอบงาน ร้อยละ 35.30 และผู้บริหาร ร้อยละ 17.00

ตารางที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม (จำนวน 17 คน)

คุณลักษณะ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	9	52.90
หญิง	8	47.10
อายุ (ปี)		
30 - 40	3	17.60
41-50	4	23.50
มากกว่า 50	10	58.80
ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	9	52.90
ปริญญาโท	6	35.30
อื่นๆ	2	11.80
ระดับของตำแหน่ง		
ผู้บริหาร	3	17.60
หัวหน้างาน	8	47.10
ผู้รับผิดชอบงาน	6	35.30

ตารางที่ 2 แสดงการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์จังหวัดพัทลุง พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 11.80 ได้เข้าร่วมกิจกรรมในการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์จังหวัดพัทลุงทุกครั้ง มีร้อยละ 64.70 ได้เข้าร่วมเป็นบางครั้ง และร้อยละ 17.60 ไม่เคยเข้าร่วมเลย รายงานการมีส่วนร่วมในการพัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์ พบว่าอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 35.30 และปานกลาง ร้อยละ 47.10 ช่องทางที่ทราบเกี่ยวกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์จังหวัดพัทลุงร้อยละ 82.40 ทราบจากที่ประชุมของส่วนงาน และร้อยละ 52.90 ทราบจากรายงานการประชุม บางกลุ่มทราบจากเว็บไซต์ เฟซบุ๊ก หรือกลุ่มไลน์ ร้อยละ 29.7 และประมาณร้อยละ 17.60 ถึง 23.50 ทราบจากแหล่งอื่นๆ เช่น สถานีวิทยุ ป้ายประชาสัมพันธ์ เพื่อนร่วมงาน และมีกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 11.80 ที่ไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์จังหวัดพัทลุงเลย ข้อมูลการสนับสนุนของหน่วยงานในการขับเคลื่อนและนำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์จังหวัดพัทลุงไปสู่การปฏิบัติ จำแนกออกเป็นรายด้าน พบว่า หน่วยงานที่ได้รับการสนับสนุนด้านการประสานความร่วมมือ ร้อยละ 70.60 ด้านวิชาการ/องค์ความรู้และการสนับสนุนบุคลากรเข้าร่วมประชุม ร้อยละ 58.80 ด้านการบริหารจัดการ ร้อยละ 35.50 ด้านสถานที่ในการประชุม ร้อยละ 23.50 ด้านการติดตามประเมินผล ร้อยละ 11.80 ด้านงบประมาณ และด้านอื่นๆ ร้อยละ 5.90 และเมื่อพิจารณาการได้รับการสนับสนุนของแต่ละหน่วยงาน พบว่ามีตั้งแต่ไม่ได้รับการสนับสนุนด้านใดเลยจนถึงได้รับการสนับสนุน 6 ด้าน ค่าเฉลี่ยของจำนวนด้านการสนับสนุนที่ได้รับเท่ากับ 2.71 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.69)

ตารางที่ 2 การมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาชาวอินทรีจังหวัดพัทลุง (จำนวน 17 คน)

กิจกรรม	จำนวน	ร้อยละ
การเข้าร่วมกิจกรรมการขับเคลื่อน/นำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาชาวอินทรี		
เข้าร่วมทุกครั้ง	2	11.8
เข้าร่วมบางครั้ง	11	64.7
ไม่เคยได้เข้าร่วมเลย	3	17.6
ส่งผู้แทนเข้าร่วมกิจกรรม/ ประชุมแทน	1	5.9
การมีส่วนร่วมในการพัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนาชาวอินทรีจังหวัดพัทลุง		
มีส่วนร่วมมาก	6	35.3
มีส่วนร่วมปานกลาง	8	47.1
มีส่วนร่วมน้อย	3	17.6
ช่องทางที่ทราบเกี่ยวกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาชาวอินทรีจังหวัดพัทลุง ^x		
ที่ประชุมของส่วนงาน	14	82.4
รายงานการประชุม	9	52.9
สถานีวิทยุ	4	23.5
เว็บไซต์	1	5.9
เฟซบุค/ กลุ่มไลน์	4	23.8
ป้ายประชาสัมพันธ์	7	23.5
เพื่อนร่วมงาน	3	17.6
อื่นๆ	3	17.6
ไม่ทราบเลย	2	11.8
การสนับสนุนของหน่วยงานในการขับเคลื่อน/นำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาชาวอินทรีไปสู่การปฏิบัติ ^x		
ไม่ได้สนับสนุน	1	5.9
สนับสนุนด้านวิชาการ/องค์ความรู้	10	58.8
สนับสนุนด้านงบประมาณ	1	5.9
สนับสนุนด้านการประสานความร่วมมือ	12	70.6
สนับสนุนบุคลากรเข้าร่วมประชุม	10	58.8
สนับสนุนด้านการบริหารจัดการ	6	35.5
สนับสนุนสถานที่ในการประชุม	4	23.5
สนับสนุนการติดตามประเมินผล	2	11.8
อื่นๆ	1	5.9
จำนวนด้านการสนับสนุนของหน่วยงาน, ค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน), (ต่ำสุด-สูงสุด)	2.71 (1.69),(0.6)	

^x ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ตารางที่ 3 แสดงการรับรู้ยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์และเกษตรสุขภาพจังหวัดพัทลุง คะแนนรวมของกลุ่มตัวอย่าง อยู่ระหว่าง 15 – 39 คะแนน มีคะแนนรวมเฉลี่ยเท่ากับ 27.76 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6.43) ค่าเฉลี่ยของคะแนนเฉลี่ยรายข้อเท่ากับ 3.47 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.80) กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์และเกษตรสุขภาพจังหวัดพัทลุงรายข้อดังนี้ รับรู้ว่าหน่วยงานของตนมีความเกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์ รับรู้เกี่ยวกับรายละเอียดของกิจกรรม และรับรู้ข้อมูลหรือฐานข้อมูลข้าวอินทรีย์จังหวัดพัทลุงอยู่ในระดับดีและดีมาก ร้อยละ 53.00 มีการรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ บทบาทและหน้าที่ของหน่วยงานในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ และรับรู้เกี่ยวกับการสื่อสารประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการพัฒนาข้าวอินทรีย์จังหวัดพัทลุงในระดับดีและดีมาก ร้อยละ 64.70 รับรู้เกี่ยวกับผลลัพธ์หรือผลกระทบจากการพัฒนาข้าวอินทรีย์ในระดับดีและดีมาก ร้อยละ 47.00 และการรับรู้เกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์จังหวัดพัทลุงอยู่ในระดับดี ร้อยละ 35.30

ตาราง 3 การรับรู้ยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์และเกษตรสุขภาพจังหวัดพัทลุง (จำนวน 17 คน)

การรับรู้ยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์และเกษตรสุขภาพ	จำนวน (ร้อยละ)					ระดับ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	ดี	ดีมาก			
หน่วยงานของท่านเกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์จังหวัดพัทลุง	2 (11.8)	0	6 (35.3)	7 (41.2)	2 (11.8)	ดี	3.41	1.12
การรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์จังหวัดพัทลุง	0	2 (11.8)	4 (23.5)	9 (52.9)	2 (11.8)	ดีมาก	3.65	0.86
รับรู้เกี่ยวกับรายละเอียดกิจกรรมการพัฒนาข้าวอินทรีย์และเกษตรสุขภาพจังหวัดพัทลุงอย่างต่อเนื่อง	1 (5.9)	1 (5.9)	6 (35.5)	7 (41.2)	2 (11.8)	ดี	3.47	1.00
รับรู้เกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของหน่วยงานต่างๆ ในการขับเคลื่อนการพัฒนาข้าวอินทรีย์จังหวัดพัทลุง	0	3 (17.6)	3 (17.6)	9 (52.9)	2 (11.8)	ดีมาก	3.59	0.94
รับรู้เกี่ยวกับการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการพัฒนาข้าวอินทรีย์จังหวัดพัทลุง	0	2 (11.8)	4 (23.5)	9 (52.9)	2 (11.8)	ดีมาก	2.65	0.86
รับรู้เกี่ยวกับข้อมูลหรือฐานข้อมูลข้าวอินทรีย์จังหวัดพัทลุง	0	2 (11.8)	6 (35.3)	8 (47.1)	1 (5.9)	ดีมาก	3.47	0.80
รับรู้เกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์จังหวัดพัทลุง	0	4 (23.5)	7 (41.2)	6 (35.3)	0	ดี	3.12	0.78
รับรู้เกี่ยวกับผลลัพธ์หรือผลกระทบจากการพัฒนาข้าวอินทรีย์จังหวัดพัทลุง	1 (5.9)	2 (11.8)	6 (35.3)	5 (29.4)	3 (17.6)	ดี	3.41	1.21
คะแนนเฉลี่ย						ดี	3.47	0.80
คะแนนรวม						15-39	27.76	6.43

คะแนนรวมการนำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์จังหวัดพัทลุงไปสู่การปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่าง อยู่ระหว่าง 9 – 28 คะแนน มีคะแนนรวมเฉลี่ยเท่ากับ 17.18 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.55) ค่าเฉลี่ยของคะแนนเฉลี่ยรายข้อเท่ากับ 2.86 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.92) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การนำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์จังหวัดพัทลุงไปสู่การปฏิบัติ

การนำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์จังหวัดพัทลุงไปสู่การปฏิบัติ	จำนวน (ร้อยละ)					ระดับ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	ดี	ดีมาก			
หน่วยงานได้บรรจุกิจกรรมการพัฒนาข้าวอินทรีย์ในแผนยุทธศาสตร์ของหน่วยงาน	2 (11.8)	5 (29.4)	5 (29.4)	3 (17.6)	2 (11.8)	ปานกลาง	2.88	1.22
หน่วยงานได้สนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาข้าวอินทรีย์	6 (35.3)	5 (29.4)	4 (23.5)	2 (11.8)	0	น้อย	2.12	1.05
หน่วยงานได้สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในสังกัดในการพัฒนาข้าวอินทรีย์	3 (17.6)		7 (41.2)	2 (11.8)	1 (5.9)	ปานกลาง	2.65	1.11
หน่วยงานมีส่วนร่วมในกิจกรรมขับเคลื่อนการพัฒนาข้าวอินทรีย์	0	5 (29.4)	2 (11.8)		1 (5.9)	ดี	3.35	0.96
หน่วยงานมีส่วนในสื่อสารและประชาสัมพันธ์กิจกรรมการพัฒนาข้าวอินทรีย์แก่ประชาชนทั่วไป	0	5 (29.4)	5 (29.4)		1 (5.9)	ดี	3.18	0.95
หน่วยงานได้ดำเนินกิจกรรมการพัฒนาข้าวอินทรีย์	2 (11.8)	4 (23.5)	4 (23.5)		1 (5.9)	ดี	3.00	1.17
คะแนนเฉลี่ย						ดี	2.86	0.92
คะแนนรวม						9-28	17.18	5.55

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยสถิติสหสัมพันธ์แบบ Point-biserial correlation แสดงให้เห็นว่า เพศไม่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์และการนำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์ไปสู่การปฏิบัติ ในขณะที่การเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาข้าวอินทรีย์ใน 1 ปี มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r_{pb} = 0.688, p < 0.05$) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยสถิติสหสัมพันธ์แบบ Spearman's correlation แสดงให้เห็นว่า กลุ่มอายุและระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์และการนำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์ไปสู่การปฏิบัติ ในขณะที่ ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r_{sm} = 0.523, p < 0.05$) จำนวนการสนับสนุนของหน่วยงานในการขับเคลื่อนการพัฒนาข้าวอินทรีย์ไปสู่การปฏิบัติมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการรับรู้ยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์ ($r_{sm} = 0.491, p < 0.05$) และการนำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์ไปสู่การปฏิบัติ ($r_{sm} = 0.496, p < 0.05$) และการรับรู้ยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการนำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์ไปสู่การปฏิบัติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ($r_{sm} = 0.771, p < 0.05$) (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 ผลค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบพอยท์ไบเอร์เรียลและสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบสเปียร์แมน ระหว่างปัจจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้ยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์และการนำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์จังหวัดพัทลุงไปสู่การปฏิบัติ (จำนวน 17 คน)

ปัจจัยที่ศึกษา	การรับรู้ยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์	การนำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์ไปสู่การปฏิบัติ
เพศ (ชาย 1 หญิง 0) ^a	0.380	0.272
กลุ่มอายุ (ปี)	0.131	0.136
ระดับการศึกษา	0.172	0.058
การเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาข้าวอินทรีย์ใน 1 ปี (เข้าร่วม 1 ไม่เข้าร่วม 0) ^a	0.688*	0.430
การมีส่วนร่วมในการพัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์จังหวัดพัทลุง	0.523*	0.388
จำนวนการสนับสนุนของหน่วยงานในการขับเคลื่อนการพัฒนาข้าวอินทรีย์ไปสู่การปฏิบัติ	0.491*	0.496*
การรับรู้ยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวอินทรีย์และเกษตรสุขภาพจังหวัดพัทลุง		0.771*

*p-value < .05, Point-biserial correlation ปัจจัยที่ 1 และ 4, Spearman correlation ปัจจัยที่ 2, 3, 5-7

การอภิปรายผล

ตั้งแต่หน่วยงานจากภาครัฐได้เริ่มมีโครงการส่งเสริมการผลิตในระบบเกษตรอินทรีย์ (Organic agricultural system) ส่งผลให้เกิดกลุ่มทำนาอินทรีย์ ผลการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ข้าวอินทรีย์จังหวัดพัทลุง ก่อให้เกิดกระแสในการดำเนินการผลิตข้าวอินทรีย์ ทั้งนี้โอกาสสำคัญที่ทำให้แผนยุทธศาสตร์ข้าวอินทรีย์จังหวัดพัทลุงเกิดการขับเคลื่อน คือ การประกาศและขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์เกษตรอินทรีย์ โครงการส่งเสริมการผลิตเกษตรข้าวอินทรีย์ 1 ล้านไร่ กระแสการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์และวิถีชุมชน วิถีธรรมชาติของจังหวัดพัทลุง กระแสการตื่นตัวและสนใจด้านสุขภาพ ซึ่งเป็นผลเกิดความต้องการของผู้บริโภคเพิ่มมากขึ้น⁽¹¹⁻¹⁴⁾ ผลการขับเคลื่อนที่ผ่านมาทำให้เกิดการแต่งตั้งคณะกรรมการในการขับเคลื่อน และมีการติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินการผ่านการประชุมของหัวหน้าส่วนราชการของจังหวัดพัทลุง เกิดการบูรณาการงบประมาณตามยุทธศาสตร์จังหวัดในการขับเคลื่อนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เกิดการประสานการทำงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการขับเคลื่อน⁽¹⁴⁾ ทั้งกระบวนการต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ เกิดกระบวนการพัฒนาของกลุ่มเกษตรกรในเชิงคุณภาพและมาตรฐานมากขึ้น เกิดการขับเคลื่อนสถาบันด้านวิชาการมีการขับเคลื่อน ส่วนกลุ่มวิสาหกิจเกษตรกรเกิดความสนใจและตื่นตัวมากขึ้น เกิดกระแสเกษตรอินทรีย์ เกษตรจิตสำนึก เกษตรบุญ ทั้งนี้กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตข้าวเกิดการขยายตัวและสนใจทำเกษตรอินทรีย์ข้าวอินทรีย์มากยิ่งขึ้นเกษตรกรเห็นผลด้านสุขภาพและสุขภาวะมากขึ้นสอดคล้องกับผลการศึกษาของคมสันต์ บุพตาและภักดี โพธิ์สิงห์⁽¹⁵⁻¹⁶⁾ ที่ศึกษานโยบายเกษตรอินทรีย์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรไทย พบว่าการปฏิบัติตามทฤษฎีเกษตรอินทรีย์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นการนำไปสู่ความสำเร็จในชีวิต ทำให้มีคุณภาพชีวิตและมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ข้อค้นพบสำคัญอีกประการของการศึกษา พบว่า การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ข้าวอินทรีย์จังหวัดพัทลุง มีความกังวลในการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ให้เกิดผลในเชิงปฏิบัติและไปสู่ความต่อเนื่องได้ คือ คณะทำงานในการขับเคลื่อนและต่อเนื่องการขับเคลื่อน กระบวนการในการสื่อสารสาธารณะและการรับรู้ทั้งในกลุ่มเกษตรกรเอง และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง การรับรู้กระบวนการเชิงคุณภาพ/ปลอดภัย ปริมาณข้าวอินทรีย์มากกว่าความเป็นจริง การปันราคาข้าว ส่งผลให้เกิดปรากฏการณ์ “ตกเขียว” ข้าว จะต้องมีการระบบการประกันราคา การขยายเวลาการนำเข้าและใช้สารเคมีเพื่อการเกษตรและการปนเปื้อนสารเคมีจากแหล่งอื่นหรือแหล่งใกล้เคียง ส่วนข้อจำกัดในการขับเคลื่อน คือ การรวมกลุ่มของเกษตรกรที่เข้มแข็ง การรับรองคุณภาพ ความเข้าใจขององค์กร/สาธารณะเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ GI การไม่มีเครื่องหมายรับรองคุณภาพ/ปลอดภัยที่ดำเนินการทั้งระบบ⁽⁹⁾ ทั้งนี้มีข้อเสนอแนะเพื่อการขับเคลื่อนคือ การจัดการฐานข้อมูลที่เป็นระบบและเป็นปัจจุบันทั้งปริมาณการผลิตข้าว ส่งเสริมและพัฒนา กลุ่มเกษตรกร หรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเกษตรอินทรีย์ที่เข้มแข็ง ควบคุมเวทีในการประชุมหรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง เพื่อการติดตามและประเมินผล และสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน พัฒนาการประชาสัมพันธ์และสื่อสารหรือชี้แนะสินค้าอย่างเป็นระบบ ควรส่งเสริมและสร้างกระแสการผลิตเพื่อการบริโภคในจังหวัดมากกว่าการผลิตเพื่อการค้าหรือการขายเป็นหลัก สำหรับการรับรองคุณภาพควรมีการแสดงใบรับรองที่สังคมรับรู้ในวงกว้าง และทุกภาคส่วนต้องมีส่วนร่วมที่แท้จริงทั้งการวางแผน ตัดสินใจ ดำเนินการ ติดตามประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ดำเนินงานขับเคลื่อนพัฒนาเกษตรอินทรีย์แบบบูรณาการเชิงพื้นที่ ทั้งในด้านการผลิต การจัดการผลผลิต การแปรรูป การตลาด และการบริโภค
2. ควรมีนโยบายในการสร้างตราสัญลักษณ์เกษตรอินทรีย์ปลอดภัยจังหวัดพัทลุง ที่ต้องดำเนินการควบคู่กับการขยายพื้นที่เกษตรอินทรีย์เพื่อสร้างความแตกต่างและเอกลักษณ์สินค้าเกษตรอินทรีย์ของจังหวัดพัทลุง หลังจากได้มีการจดทะเบียนเครื่องหมายตราสัญลักษณ์กับกรมทรัพย์สินทางปัญญาแล้วจะกำหนดหลักเกณฑ์และระเบียบการขออนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์
3. ควรจะสนับสนุนการสร้างบรรจุภัณฑ์ สนับสนุนการจำหน่ายทั้งในและนอกพื้นที่ฯ รมรณรงค์และส่งเสริมการจัดงานบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์/ปลอดภัยเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ พร้อมเจรจาธุรกิจ ส่งเสริมทั้งการจำหน่าย ผ่านช่องทาง Offline และ Online เชื่อมโยงตลาดทุกภูมิภาค
4. ควรมีการวางแผนอย่างชัดเจนเหมาะสมกับบริบทแต่ละพื้นที่ของจังหวัดเพื่อการดำเนินการตามเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีความต่อเนื่องและการประชาสัมพันธ์ควรดำเนินการเชิงรุกมากกว่านี้และหลากหลายรูปแบบ
2. ควรส่งเสริมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวอินทรีย์/ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรเข้าใจ รวมทั้งส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจให้กับเกษตรกร

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580. [อินเทอร์เน็ต].2561. [เข้าถึงเมื่อ 28 พฤศจิกายน 2561]. เข้าถึงได้จาก: http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/A/082/T_0001.PDF.
2. กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. คู่มือครอบครัวต้นแบบ “เลี้ยงดูลูกตามคำสอนพ่อ” คุณธรรม 8 ประการของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.(พิมพ์ครั้งที่2) . นนทบุรี : บริษัท จีที ฟู๊ด จำกัด; 2562.

3. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. แผนพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2564 - 2570 . กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิก จำกัด; 2564.
4. คณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ. ยุทธศาสตร์การพัฒนากเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ.2560-2564. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร; 2564.
5. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564. สำนักนายกรัฐมนตรี; 2559.
6. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ; 2561.
7. สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ.หลักเกณฑ์และวิธีการจัดสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2561-2562. นนทบุรี. 2561.
8. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. ยุทธศาสตร์.การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2564. [อินเทอร์เน็ต].2564 [เข้าถึงเมื่อ 28 พฤศจิกายน 2561]. <https://www.opsmoac.go.th/prachuapkhirikhan-dwl-files-431891791946>
9. คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนแผนแม่บทข้าวอินทรีย์ จังหวัดพัทลุง. แผนยุทธศาสตร์การพัฒนารข้าวอินทรีย์จังหวัดพัทลุง พ.ศ. 2562 – 2566. อัดสำเนา; 2560.
10. นิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ. โครงการยุทธศาสตร์ข้าวไทย การวิจัยพัฒนาข้าวไทยและการมองไปข้างหน้า. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. รายงานการวิจัย; 2558.
11. Anisur Rahman Khan. Policy implementation: Some aspects and issues. Journal of Community Positive Practices, XVI(3) 2016, 3-12 ISSN Print: 1582-8344; Electronic: 2247-6571
12. Billie Weiss. 2008. A Guidebook to Strategy Evaluation. Southern California Injury Prevention Research Center (SCIPRC) UCLA
13. Barbara Smith, Joicey Hurth, Lynda Pletcher, Evelyn Shaw, Kathy Whaley, Mary Peters and Glen Dunlap. 2014. A Guide to the Implementation Process: Stages, Steps and Activities.
14. ศิรินาถ ตงศิริ ศุภวิตา แสนศักดิ์ ชนิตถา พลอยเลื่อมแสง วรพจน์ พรหมสัตยพรต สุ่มทนา กลางคาร. วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข. 12 (1) มกราคม-มีนาคม 2561.
15. คมสันต์ บุพตาและภักดี โพธิ์สิงห์. นโยบายเกษตรอินทรีย์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรไทย. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์. 4 (3) กันยายน-ธันวาคม 2562.
16. Trochim, W.M.K. 2009. Evaluation policy and evaluation practice. In W.M.K. Trochim, M. M. Mark, & L. J. Cooksy (Eds.), Evaluation policy and evaluation practice. New Directions for Evaluation, 123, 13–32.